

NOTAT

30-05-2022

EMN-2020-00174

1552132

Regionernes arbejde med organisering af udrednings- og behandlingsenheder for demens og ventetider til demensudredning

Sundhedsministeriet har anmodet Danske Regioner om en redegørelse for, hvordan regionerne aktuelt arbejder med Sundhedsstyrelsens anbefalinger til organisering af udrednings- og behandlingsenheder for demens samt en redegørelse for regionernes håndtering af udfordringerne med lange ventetider til demensudredning.

Danske Regioner har indhentet input fra regionerne til redegørelsen. Ministeriet har efterfølgende anmodet om yderligere bidrag til besvarelsen om regionernes arbejde med at nedbringe ventetiderne til demensudredning. Ministeriet har desuden efterspurgte oplysninger vedrørende samarbejdet med Demensudredning Danmark. Dette er tilføjet afslutningsvist.

Generelt viser tilbagemeldingerne fra regionerne, at alle regioner har fokus på at sikre en hurtig og god udredning og behandling af demens, men at der er et stort pres på kapaciteten på demensområdet som følge af bl.a. rekrutteringsudfordringer og ophobet aktivitet.

Regionernes arbejde med Sundhedsstyrelsens anbefalinger

Med Demenshandlingsplanen blev der afsat midler til regionerne til at samle udredning og behandling af demens i færre tværfaglige enheder. Sundhedsstyrelsen udgav i 2017 anbefalinger til organiseringen af udrednings- og behandlingsenheder for demens.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at de tværfaglige udrednings- og behandlingsenheder har et befolkningsgrundlag på min. 300.000 personer per enhed, og at hver enhed minimum foretager 500 udredninger per år. Sundhedsstyrelsen vurderer, at det vil muliggøre, at enhederne kan opbygge og opretholde relevante kompetencer og erfaring.

Af Sundhedsstyrelsens anbefalinger fremgår også andre hensyn, der kan indgå i valg af placering og antal tværfaglige enheder, herunder at de matrikler, der er godkendt til specialfunktioner inden for demens i specialeplanen, også bør have udrednings- og behandlingsenheder, ligesom der i anbefalingerne er forståelse for, at forskelle i befolk-

ningstæthed vil have betydning for patientgrundlag og dermed også for antallet af udredninger pr. år. For at tilgodese geografiske hensyn, kan det desuden være nødvendigt, at udrednings- og behandlingsenhederne har udefunktion på et andet sygehus i regionen i form af en fremskudt ambulatoriefunktion.

Alle regioner har siden 2017 arbejdet med at samle organiseringen af udredning og behandling af demens i færre enheder. Nedenfor beskrives status for regionens arbejde med at samle og udredning og behandling af demens på færre enheder.

Region Syddanmark

Regionsrådet i Region Syddanmark besluttede den 27. august 2018 at etablere fire demensklিনikker i Region Syddanmark. Alle fire demensklинikker er i drift med repræsentation af speciallæger fra specialerne neurologi, geriatri, psykiatri.

Det drejer sig om:

- Demensklиник Fyn, som er placeret på OUH/Svendborg
- Demensklиник Lillebælt, som pt. er placeret i lokalpsykiatriens lokaler i Fredericia indtil Demensklинikken kan flytte over i det kommende sundhedshus på det tidligere sygehus (primo 2023)
- Demensklиник Sønderjylland, som er placeret Aabenraa, psykiatriens lokaler med satellit i Sønderborg
- Demensklиник Sydvestjylland, som er placeret i lokaler på Sydvestjysk Sygehus.

Region Sjælland

Region Sjælland har etableret tværfaglige demensenheder på hhv. Sjællands Universitetshospital (SUH), Roskilde og Næstved, Slagelse, Ringsted Sygehus (NSR), Slagelse.

Derudover varetager Nykøbing F. Sygehus en del af den monofaglige udredning i regi af det geriatriske speciale og på basis af den speciallægefaglige visitation. I Psykiatrien i Region Sjælland udredes gerontopsykiatriske diagnoser.

Der er etableret en fælles visitationsenhed for demens i regi af udredningsenheden på SUH, Roskilde, der sikrer, at patienterne visiteres til den nærmeste, relevante udredningsenhed. På SUH er der etableret et regionalt videnscenter for demens.

Region Nordjylland

I Region Nordjylland er al udredning af demens samlet i den tværfaglige enhed Demensenheden, Region Nordjylland, som rummer neurologi, ældrepsykiatri og geriatri. Enheden blev oprettet i april 2019.

Region Midtjylland

Region Midtjylland har valgt en model, der er centreret om tre tværfaglige enheder for udredning og behandling for demens forankret i neurologisk regi. I tilknytning til de tværfaglige enheder er der oprettet en række satellitfunktioner til de patienter, der på grund af deres fysiske eller psykiske tilstand har brug for at blive udredt lokalt. Ved behov kan der også ske udredning i hjemmet.

Fra foråret 2022 vil der ske en yderligere samling, hvor de samarbejdende enheder i den vestlige del af regionen, der er centreret om den tværfaglige enhed/hukommelses-klinik på Neurologisk Afdeling på Regionshospitalet Holstebro vil blive fysisk samlet i en fælles hukommelses-klinik på Regionshospitalet Gødstrup.

Den valgte organisering indebærer, at lokalt ansatte geriater og psykiatere inddrages i udredning for demens i samarbejde med de centrale enheder. F.eks. afholdes der med afsæt i den tværfaglige enhed på Neurologi, Aarhus Universitetshospital hver anden uge MDT-konferencer med satellitfunktionerne i den østlige del af regionen, ligesom der er nedsat en fælles styregruppe, der bl.a. har til opgave at medvirke til fælles kompetenceudvikling. Derudover er der indgået konkrete aftaler om udlån af personale. Desuden er der etableret en fællesvisitation for demens, der sikrer at alle henvisninger håndteres, ensartet og visiteres til rette speciale.

Ud af de tre tværfaglige enheder for udredning og behandling for demens modsvarer enheden på Neurologi, AUH Sundhedsstyrelsens overordnede anbefaling om >500 udredninger pr. enhed pr. år. Som det fremgår af Sundhedsstyrelsens anbefalinger, kan der også være andre forhold, der indgår i valg af placering og antal tværfaglige enheder. Dette er tilfældet for de to øvrige tværfaglige enheder, der har fra 250.000-300.000 borgere i deres respektive områder, og dermed ikke kan forventes at have >500 udredninger pr. år.

Region Hovedstaden

Region Hovedstaden har for nogle år siden fusioneret de tidligere 18 demensudredningsenheder til 4 enheder:

- Hukommelses-klinikken, Nordsjællands hospital (NOH), Hillerød (Afd. for Hjerne- og Nervesygdomme), planområde NORD
- Hukommelses-klinikken, Herlev-Gentofte hospital (HGH), Herlev (Afd. for Hjerne- og Nervesygdomme), planområde MIDT
- Hukommelses-klinikken, Bispebjerg-Frederiksberg hospital (BFH), Frederiksberg (Afd. for Ældresygdomme), planområde BYEN
- Hukommelses-klinikken, Rigshospitalet (RH) (Afd. for Hjerne- og Nervesygdomme), planområde BYEN og SYD og regions/ højt specialiserede funktioner, desuden udefunktion på Bornholms hospital.

Alle klinikker i Region H, undtagen BFH-klinikken og Bornholm, opfylder kravet om >500 udredninger om året.

Vedr. BFH-klinikken: her udredes ca. 300-400 årligt (323 i 2020). BFH-klinikken og RH-klinikken har en samarbejdsaftale og et visitationssamarbejde for distriktet BYEN. BFH-klinikken modtager alene ældre patienter.

Vedr. klinikken på Bornholm: Til Hukommelses-klinikken på RH hører en udefunktion på Bornholm, som opfylder jf. Sundhedsstyrelsens anbefalinger (2017) om tværspciale demensudredning mht. satellitfunktion i geografisk afsides beliggende distrikter. Udefunk-

tionen ledes fra RH og bemandedes af specialister fra Hukommelsesklinikken RH. Der udredes ca. 100 patienter årligt i udefunktionen. Sundhedsstyrelsen stiller ikke krav om >500 udredninger i satellitfunktioner.

Regionernes håndtering af udfordringerne med lange ventetider til demensudredning

Danske Regioner er bekendt med, at der aktuelt flere steder er lange ventetider til udredning for demens, og regionerne arbejder med at nedbringe ventetiderne. På nuværende tidspunkt varierer ventetiderne fra 3-88 uger (Tal stammer fra mitsygehusvalg.dk).

Der er flere forhold, der påvirker ventetiden til udredningen af demens, og som har betydet, at ventetiderne gennem en tid har været stigende. Det gælder blandt andet:

- Manglende personaleressourcer, herunder mangel på de lægelige kompetencer, der er nødvendige i demensudredningen.
- Covid-19 har medført et generelt pres på sundhedsvæsenet, som også har påvirket demensområdet. Desuden beskriver flere hospitaler, at de oplever, at patienter har valgt at udskyde udredning pga. risiko for smitte.
- Sygeplejerskestrejken har ligeledes betydet, at undersøgelser og behandlinger har måtte udskydes, hvilket har medført større pukler, der er under afvikling.
- Danske Regioner opsagde den 18. oktober aftale om ret til hurtig udredning og det udvidede frie sygehusvalg med Demensudredning Danmark, som følge af en journalaudit og flere års dialog om kvaliteten i demensudredningen. Det har betydet, at alle de patienter, der var under udredning eller ventede på udredning hos Demensudredning Danmark, er blevet videresendt til de offentlige hospitaler. Ligesom personer, der tidligere er blevet udredt hos Demensudredning Danmark, er blevet tilbudt en ny udredning. Det har været en høj prioriteret opgave for Danske Regioner at forsøge at indgå en ny aftale, men dette har ikke været muligt.

I de tilfælde, hvor patienter ikke kan tilbydes udredning inden for 30 dage, har patienterne ret til at vælge frit mellem de regionale sygehuse. Regionerne forsøger så vidt muligt at hjælpe patienterne hen, hvor der er kortest ventetid. Det visiterende personale er ved planlægningen af tider desuden meget opmærksomme på forhold, som kan kræve hurtig udredning. Det kan for eksempel være oplysninger om hastige alvorlig forværring af patientens symptomer.

Demensområdet er dog kendetegnet ved, at patienterne typisk er svage - og ikke altid særlig mobile - og derfor foretrækker at blive udredt og behandlet på det nærmeste hospital - uanset eventuel længere ventetid dertil end til andre klinikker. Fagligt giver det også god mening, at patienterne udredes på et hospital i nærområdet, da en stor del af forløbet efter hospitalsindsatsen sker i et samarbejde mellem kommuner, praksislæger og hospitalet i området. Behandling på nærmeste hospital giver derfor som udgangspunkt de bedste forudsætninger for et sammenhængende forløb.

Alle regioner arbejder med at nedbringe ventetiden til demensudredning. Der arbejdes blandt andet på at tilføje yderligere personaleressourcer, understøtte et bedre samarbejde på tværs af hospitaler, almen praksis og kommuner, indgå aftaler om frivilligt merarbejde med personalet, mm.

I Region Nordjylland opfylder man aktuelt ikke ventetiden pga. mangel på personaleressourcer, og der arbejdes derfor på at tilføre yderligere ressourcer. Derudover arbejdes der på at få mere fyldestgørende henvisninger fra almen praksis, der følger Region Nordjyllands demensudredningsmodel, så kun de rette patienter kommer til udredning.

I Region Nordjylland demensudredes der efter den samordnede demensudredningsmodel, hvor de kommunale demenssygeplejersker indledningsvis foretager en væsentlig del af udredningsarbejdet i patientens eget hjem. Dette udredningsmateriale går videre til almen praksis, som sikrer den "basale lægefaglige udredningsdel" og på baggrund af det samlede udredningsmateriale vurderer, om der er behov for henvisning til den regionale demensenhed. Hvis dette er tilfældet, modtager Demensenheden både kommunens og den praktiserende læges materiale, så regionens specialister allerede ved første møde med patienten har en stor viden om denne og er velforberejdede. Primærsektorens involvering i selve udredningen bidrager også til at sikre mulighed for en god opfølgning i primærsektoren efter endt udredning.

Region Nordjylland har aftalt med almen praksis og de nordjyske kommuner, at demensudredningen i Nordjylland skal evalueres mhp. at sikre den fortsatte implementering af modellen, særligt i almen praksis, ligesom der skal kigges på, om der er forhold, der kan optimeres – fx den IT-løsning, der skal sikre, at udredningsmaterialet udveksles mellem parterne. Desuden er det aftalt i Styregruppen for Demensenheden, at udviklingen følges tæt, og at det løbende skal vurderes, hvorvidt der bør etableres satellitfunktion(er) for enheden i Aalborg mhp. en bedre geografisk dækning i regionen.

Som en del af arbejdet med at nedbringe ventetider planlægger Region Sjælland at tage initiativ til en samlet afdækning af indsatser på demensområdet. Afdækningen forventes afsluttet i efteråret 2022 og planlægges at indeholde en status på indsatser, den aktuelle organisering og bemanning, fagligt indhold og kvalitet, med henblik på en samlet styrkelse af området, med særlig fokus på indsatser til nedbringelse af ventetiderne. Afdækningen vil desuden indeholde en opfølgning på årsrapporten fra RKKP for demens. Opfølgningen har indtil videre været af datamæssig karakter, men der vil nu blive tilføjet en kvalitativ evaluering.

Via midlerne i den nationale demenshandlingsplan er kapaciteten øget i regionen, men der er fortsat lange ventetider, som er blevet forstærket af, at samarbejdet med Demensudredning Danmark er blevet opsagt. Midlerne fra demenshandlingsplanen udløb i 2020, men indsatsen er videreført, og midlerne er gjort permanente i Region Sjælland.

I Region Midtjylland er der etableret en fællesvisitation på demensområdet, der primært har til formål at sikre, at alle henvisninger visiteres til rette speciale, men som derudover også har til opgave at sikre, at kapaciteten udnyttes bedst muligt. De aktuelle udfordringer med ventetid til demensudredning vedrører i Region Midtjylland alene de

patienter, der udredes i neurologisk regi. Dette skyldes bl.a. rekrutteringsudfordringer. Inden for neurologien bliver udfordringerne aktuelt accentueret af den nyligt opsagte aftale med Demensudredning Danmark.

Region Midtjylland har igangsat en række initiativer, der senest har betydet, at ventetiden til demensudredning i neurologisk regi på Regionshospitalet Gødstrup er faldet fra 58 uger i april 2022 til 24 uger pr. 11. maj 2022. Initiativerne har endnu ikke medført et fald i ventetiden på Regionshospitalet Viborg eller på Aarhus Universitetshospital. På kort sigt i 2022 arbejder hospitalerne i Region Midtjylland på at afvikle flere udredninger ved at udvide åbningstider på hverdage og i weekenden. Derudover er der den seneste måned godkendt projekter, der vedrører både forundersøgelser og udredningsforløb, og som bl.a. giver tilsagn om midler til 360 ekstra forundersøgelser ifm. demensudredning på Aarhus Universitetshospital. Parallelt hermed arbejdes der på løsninger ift. øvrige dele af demensudredningen. Samtidig arbejder hospitalerne på muligheder for permanent udvidelse af kapaciteten.

I Region Midtjylland er der desuden indgået aftale med Region Syddanmark om, at fællesvisitationen for demens i Region Midtjylland kan viderehenvise to patienter pr. uge mhp. udredning på Friklinikken i Grindsted. Region Midtjylland er i dialog med Region Nordjylland om en lignende midlertidig aftale. Aftalerne betyder, at patienterne ikke skal viderehenvises via Patientkontoret og derigennem undgår den ventetid og indsats, der er forbundet med selv at rette henvendelse til Patientkontoret.

Derudover er der sat fokus på adgang til MR/CT, da dette også udgør en flaskehals ift. bl.a. udredning for demens. Endelig er der i Regions Midtjylland igangsat en prøvehandling på Hospitalsenhed Midt vedr. snitfladerne mellem demensudredning i neurologisk og geriatrisk regi som led i at styrke patientforløb og udnytte kapaciteten i geriatrisk regi. Prøvehandlingen ventes evalueret i juni 2022.

I Region Hovedstaden har Regionsrådet bevilget 3,5 millioner kroner årligt til opgradering af kapaciteten og nedbringelse af ventetider i alle klinikker fra 2022. Ventetiderne forventes derfor at kunne nedsættes mærkbart i løbet af 2022/2023. Der er dog udfordringer forbundet med nedbringelse af ventetider, herunder at det er svært at rekruttere til demensområdet, og at der samtidig er et stigende antal demente, der skal udredes.

Alle klinikker arbejder løbende på at tilpasse kapaciteten, herunder arbejdes der med løsninger på billeddiagnostisk kapacitet. Med tildeling af de ekstra budgetmidler forventes det, at der kan indgås aftaler om frivilligt ekstra arbejde, som kan bidrage til at nedbringe den pukkel, der er forårsaget af sygeplejerskekonflikten. Det har ikke været muligt med de forhåndenværende ressourcer at afvikle denne pukkel.

Udover øget kapacitet kan god udnyttelse af regionens samlede kapacitet bidrage til at holde ventetiderne nede. Alle hukommelsesklinikker har i forbindelse med udredningen fokus på information til og evt. dialog med både egen læge, og med visitation og demenskoordinator i patientens kommune, jf. aftalerne i Forløbsprogram for demens. Re-

gion Hovedstaden har herudover etableret en særlig samarbejdsaftale mellem psykiatrien og hukommelsesklinikkerne om visitation af og behandling af patienter med demens og svære adfærdsforstyrrelser.

Ventetiderne til demensudredning i Region Syddanmark afspejler de udfordringer demensklinikkerne har oplevet de seneste år, herunder har sygeplejerskestrejken, rekrutteringsudfordringer og covid-19 betydet en væsentlig stigning. Der arbejdes nu blandt andet med forskellige pukkelaflivningsinitiativer i form af aftale om frivilligt ekstraarbejde med overlæge, sygeplejerske og lægesekretærer (DSR og HK) samt øget lægekapacitet i form af to neurologer ansat på deltid pr. 1. januar 2022.

Sygehusene mødes på ledelsesniveau for at drøfte den fremadrettede organisering. For at afhjælpe det akutte problem samt på sigt sikre en bedre rekrutteringssituation, er der planer om at ansætte yngre læger, som under supervision af speciallæger kan forestå demensudredning.

Derudover er der generelt fokus på effektivisering af arbejdsgange bl.a. via brug af den Syddanske forbedringsmodel, samt på forbedring af henvisninger fra almen praksis ved at tilpasse ressourcer svarende til antallet af henvisninger og sende retur til egen læge, hvis henvisningerne, der modtages, ikke opfylder kravene. Derudover er der lavet en ny aftale om MR-scanning og truffet aftale med nuklear medicin om ekstra kapacitet.

Aftale med privat leverandør af demensudredning

Som beskrevet opsagde Danske Regioner den 18. oktober aftale om ret til hurtig udredning og det udvidede frie sygehusvalg med Demensudredning Danmark, som følge af en journalaudit og flere års dialog om kvaliteten i demensudredningen. Danske Regioner har vedlagt materiale, som belyser sagen, og som tidligere er blevet tilsendt flere medier efter de har søgt aktindsigt. Til orientering har medierne ikke fundet grund til at skrive yderligere om sagen.

I forhold til at indgå en ny aftale med en privatleverandør skal det bemærkes, at det udvidede frie sygehusvalg ikke er et udbud, og Danske Regioner er ikke den opsøgende part. Private leverandører henvender sig til Danske Regioner for at indgå aftale. Danske Regioner har haft forhandlinger med Sundhed Danmark og fortsætter diskussionen med Sundhed Danmark. Danske Regioner har haft henvendelser fra flere interesserede private, som ikke har kunne stille med et kvalificeret team til demensudredning og behandling. Danske Regioner baserer sine vurderinger af private tilbud på Sundhedsstyrelsens anbefalinger. Vedlagt er Danske Regioners nuværende procedure for godkendelse af personale til Demensaftalen.